

Nauczanie, które zabiega o chwałę nauczyciela, nie może pochodzić od Boga: „Kto mówi we własnym imieniu, ten szuka własnej chwały” (w. 18). Natomiast nauka Jezusa oddająca chwałę Bogu, jest dowodem na to, że pochodzi On od Boga: „Kto zaś szuka chwały Tego, który go posłał, ten godzien jest wiary i nie ma w nim nieprawości” (w. 18).

Analiza tekstów ukazała, że patrzenie na Jezusa, na Jego niezwykłą mądrość tylko poprzez pryzmat Jego człowieczeństwa, jak to czynili Jego rodacy i słuchacze, prowadziła do nieporozumień i braku pełnej odpowiedzi. Problem znajduje rozwiązanie, jak wykazały teksty Łk 2, 47. 49 i J 5, 16-18, w spojrzeniu na Jezusa jako Boga i Człowieka w Jego jedności.

Częstochowa

KS. STANISŁAW WŁODARCZYK

ks. Tadeusz Syczewski

LITURGICZNE FORMY KULTU EUCHARYSTII POZA MSZĄ ŚWIĘTĄ

Celebracja Eucharystii stanowi ośrodek całego życia chrześcijańskiego dla całej społeczności Ludu Bożego, jak i dla wspólnot lokalnych tego Kościoła. Kościół od początku swego istnienia przechowywał Eucharystię w celu udzielania Wiatyku. Stąd z biegiem czasu powstał zwyczaj adorowania tego Sakramentu¹.

Sobór watykański II przypomina, że „Eucharystia przedstawia się jako źródło i szczyt całej ewangelizacji: katechumenów wprowadza się stopniowo do uczestnictwa w Eucharystii, a wierni, naznaczeni już znakiem chrztu świętego i bierzmowania, włączają się całkowicie w Ciało Chrystusa przez przyjęcie Eucharystii”². Kościół w celebracji Eucharystii urzeczywistnia się i wypełnia swoje posłannictwo zbawcze wobec Ludu Bożego, stwarzając odpowiednie warunki w kształtowaniu chrześcijańskiej dojrzałości wiernych³. Eucharystia jako ofiara jest najwspa-

¹ Por. Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą świętą (11 XII 1987), w: *Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski 1966-1993*, Lublin 1994, s. 91.

² DK 5.

³ Por. J. KOPEĆ, *Eucharystia centrum i szczytem życia Kościoła wprowadzenie do edycji*, w: *Eucharystia Misterium Ofiara Kult*, red. J. Kopeć, Lublin 1997, s. 7.

nialszą, społeczną funkcją Kościoła. W niej ukazuje się żywy i nadprzyrodzony symbol mistycznego ciała. Jest źródłem miłości, trwałości i świętości całego Kościoła. Jest ona środkiem Bożej łaski¹. Można powiedzieć, że jest ona syntezą całej ekonomii zbawienia człowieka. Dzięki niej uczestniczymy w odkupieńczej ofercie, jest realną obecnością Zbawiciela pośród Ludu Bożego. Zapowiada ona także Jego przyjście i jest rękojmnią życia wiecznego². Dlatego też Konstytucja dogmatyczna o Kościele mówi, że „Uczestnicząc w ofercie eucharystycznej, źródle i szczycie całego życia chrześcijańskiego, składają Bogu boską Żertwę ofiarną, a wraz z Nią samych siebie; w ten sposób zarówno przez składanie ofiary, jak i przez Komunię świętą, wszyscy biorą właściwy sobie udział w czynności liturgicznej, nie jednakowo, lecz różnorodnie jedni i drudzy. Posileni zaś w świętej Komunii Ciałem Chrystusowym, w konkretny sposób przedstawiają jedność Ludu Bożego, której stosownym znakiem i cudowną przyczyną jest ten Najświętszy Sakrament”³. Szczególnym zatem dobrodziejstwem tegoż Sakramentu jest obfite czerpanie mocy Zbawiciela, płynących od Zmartwychwstałego Chrystusa na wszystkie członki Mistycznego Ciała Pana, którym jest Kościół⁴. Wiara ożywiona przez liturgiczne formy kultu Eucharystii poza Mszą świętą będzie zawsze fundamentalną zasadą sprawowania tego Sakramentu. Te liturgiczne formy kultu eucharystycznego z pewnością mają ogromny wpływ na czynne, świadome i pełne przeżywanie samej Eucharystii. Stąd Kościół daje pierwszeństwo celebracji Mszy świętej we wspólnocie Ludu Bożego⁵.

ADORACJE EUCHARYSTYCZNE

Chociaż Msza święta jest źródłem i szczytem całego życia Kościoła, to należy jednak pielęgnować prywatne i publiczne nabożeństwa do Najświętszej Eucharystii według ustalonego prawa liturgicznego. Nabożeństwa te należy odpowiednio uporządkować, aby zgadzały się

¹ Por. W. GRANAT, *Eucharystia Misterium Bożej obecności*, Sandomierz 2001, s. 15.

² Por. J. DUPONT, *Ceci est mon corps, Ceci est mon sang*, „Nouvelle revue theologique”, 90 (1959), s. 1025-1041.

³ KK 11.

⁴ Por. KOPEĆ, dz. cyt., s. 9.

⁵ Por. KL 27.

z liturgią, z niej wypływały i do niej prowadziły Lud Boży¹. Obecność Zbawiciela, którego adoruje się w Eucharystii, wypływa z Ofiary i zmierza do sakramentalnego i duchowego zjednoczenia².

Ojciec święty Paweł VI mówi, że „Przechowywanie świętych postaci dla chorych wytworzyło chwalebny zwyczaj adorowania tego niebiańskiego posiłku, przechowywanego w świątyniach”³. Papież Paweł VI w Instrukcji tej zachęca do tego, aby wierni zależnie od warunków i możliwości oddawali cześć Jezusowi Chrystusowi obecnemu w Najświętszym Sakramencie. Zadaniem prezbiterów, diakonów, alumnów, sióstr zakonnych zaś jest pociągać katolików świeckich do tej praktyki własnym przykładem⁴.

Przy wystawieniach Najświętszego Sakramentu należy troszczyć się o to, aby zachodził wyraźny związek pomiędzy jego kultem i Mszą świętą. Najbardziej uwidatnia się to wówczas, gdy adoracja eucharystyczna ma miejsce bezpośrednio po Eucharystii⁵. Przez adoracje eucharystyczne przedłuża się zjednoczenie z Jezusem Chrystusem, które osiągnęło się w Komunii świętej. Ta adoracja ma odbywać się w duchu wdzięczności i uwielbienia Zbawiciela, a jednocześnie ma pobudzać wiernych do dobrych uczynków i do dawania swoim życiem świadectwa o Synu Bożym⁶. Adoracja eucharystyczna ma nam dopomóc do autentycznej pobożności liturgicznej, do wzrostu należącego kultu w duchu i prawdzie, do głębszego życia eucharystycznego. Przyczynia się ona także do miłości społecznej. Ma także wymiar ekumeniczny⁷.

Prawo liturgiczne przewiduje wystawienie Najświętszego Sakramentu albo w monstrancji albo w puszce, trwające dłuższy lub krótszy czas⁸. Adoracja wystawionego Najświętszego Sakramentu trwająca

¹ Por. ŚWIĘTA KONGREGACJA OBRZĘDÓW, Instrukcja *Eucharisticum mysterium*, nr 58, AAS 59 (1967), s. 569.

² Por. Instrukcja *Inaestimabile Donum* w sprawie niektórych norm dotyczących kultu tajemnicy eucharystycznej, nr 20, Watykan 1980, s. 9.

³ Instrukcja *Eucharisticum mysterium*, nr 78.

⁴ Por. tamże, nr 50; *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Poznań 2001, nr 101, s. 207.

⁵ Por. Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 1, s. 92.

⁶ Por. Instrukcja *Eucharisticum mysterium*, nr 13.

⁷ Por. St. CZERWIK, *Celebracja Mszy świętej źródłem i szczytem innych form kultu Misterium Eucharystii*, w: *Eucharystia*, dz. cyt., s. 120-121.

⁸ Por. *Rytuał Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą*, nr 59.

przez dłuższy czas jest bardzo zalecana. Winna ona mieć miejsce przynajmniej raz w roku w danym kościele. W takiej adoracji winna wziąć udział większa liczba wiernych. Samą adorację należy odpowiednio przygotować, koncentrując całą uwagę na Jezusa Chrystusa: „podczas wystawienia należy modlitwy, śpiewy i czytania ułożyć tak, by adorujący wierni skupiali swoją uwagę na Chrystusie Panu”¹. W układzie adoracji znajduje się modlitwa, oraz inne formy uwielbienia, chwały i rozważanie tajemnic Jezusa Chrystusa, modlitwy błagalne i prośby w aktualnych potrzebach danej społeczności, Kościoła i Ojczyzny. Zatem ma to być wspólny śpiew, czytanie Słowa Bożego, medytacja, czas przeznaczony na osobiste przemyślenia, homilia².

Drugi Polski Synod Plenarny mówi, że „Duch adoracji wyraża się w pełnym czci milczeniu w kościele, wynikającym z wiary przyklęknięcia i klęczeniu przed tabernakulum, nawiedzeniu obecnego w Najświętszym Sakramencie w drodze do lub ze szkoły i pracy”³ a wszystko to w tym celu, by kierować katolików do pełnego uczestnictwa w tajemnicy paschalnej Chrystusa i do wdzięczności za zbawienie⁴. Fragmenty Pisma Świętego winny być odpowiednio dobrane, aby stanowiły pewną myśl⁵. Wypowiadane intencje modlitw winny zawierać potrzeby uczestników zgromadzenia, ich bliskich, wszystkich ludzi, o pokój na świecie i o zbawienie całego świata⁶.

Podczas adoracji wystawionego „Najświętszego Sakramentu nie wolno odprawiać Mszy świętej w tej samej nawie kościoła lub kaplicy⁷. Dlatego też jeżeli wystawienie trwa dłuższy okres czasu i w tym czasie jest konieczność celebracji Eucharystii, to wówczas wystawienie należy przerwać. Przerw tych nie może być więcej niż dwie w ciągu dnia i mogą być dokonywane w uproszczony sposób, nawet bez udzielania błogosławieństwa. Wyjątkiem od tej reguły jest taka sytuacja

¹ Tamże, nr 71.

² Por. *II Polski Synod Plenarny*, nr 102, s. 207.

³ Tamże, nr 103, s. 207-208.

⁴ Por. Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 5, s. 93; Instrukcja *Inaestimabile Donum* w sprawie niektórych norm dotyczących kultu tajemnicy eucharystycznej, nr 23.

⁵ Por. tamże, nr 9.

⁶ Por. tamże, nr 5.

⁷ Por. tamże, nr 59.

cja, gdy wystawienie jest w oddzielnej części świątyni i gdy pozostają tam wierni dla adoracji¹.

Episkopat Polski przypomina, iż „Należy usilnie dążyć do tego, by nabożeństwa z wystawieniem Najświętszego Sakramentu, które są częstą praktyką w naszych kościołach i najpowszechniejszym wyrazem kultu Eucharystii poza Mszą świętą nadal były utrzymane i pogłębiane”².

Przed wystawionym Najświętszym Sakramentem na dłuższy czas można celebrować także jakąś część Liturgii Godzin, zwłaszcza godziny główne, np. Jutrznię, Nieszpory³. Episkopat Polski przypomina, że należy pielęgnować zwyczaj celebracji Nieszporów z wystawieniem Najświętszego Sakramentu, szczególnie podczas uroczystości, świąt, w dni odpustów parafialnych i w niedziele adoracyjne⁴.

Tradycyjne zaś nabożeństwa maryjne, w sposób szczególny majowe, październikowe należy w dalszym ciągu odprawiać wobec wystawionego Najświętszego Sakramentu⁵. Jest to w duchu adhortacji apostołskiej, papieża Pawła VI „*Marialis cultus*”: „różaniec, ponieważ opiera się na Ewangelii i odnosi się, jakby do centrum, do tajemnicy Wcielenia i odkupienia ludzi, trzeba uważać za modlitwę, która w pełni posiada znamię chrystologiczne”⁶.

PROCESJE EUCHARYSTYCZNE

Szczególnie uroczystym przejawem czci dla Najświętszego Sakramentu są procesje eucharystyczne poza kościołem. Są one wyrazem publicznego świadectwa wiary i pobożności Ludu Bożego wobec

¹ Por. W. BOMBA, *Kult Eucharystii poza Mszą świętą*, [w:] *Msza święta*, red. W. Świerżawski, Kraków, s. 339.

² Por. Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 17, s. 97.

³ Por. Komunia święta i kult Tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 72.

⁴ Por. Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 12.

⁵ Por. Komunikat biskupów polskich w sprawie nabożeństw dodatkowych, Warszawa, 13 II 1969; Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 18 i 20, s. 97-98.

⁶ PAWEŁ VI, Adhortacja apostołska *Marialis cultus* o należyтым kształtowaniu i rozwijaniu kultu Najświętszej Maryi Panny, nr 46, w: *Jak czcić Matkę Bożą*, Niepokalanów 1984, s. 75.

Najświętszego Sakramentu¹. Należy zatroszczyć się o społeczny charakter tych procesji, jak również i o liczny, pobożny i czynny udział katolików świeckich².

Wśród procesji eucharystycznych szczególne miejsce zajmuje procesja w uroczystość Ciała i Krwi Chrystusa. Kodeks Prawa Kanonicznego w tej mierze przypomina, że: „Gdzie, zdaniem biskupa diecezjalnego, jest to możliwe, należy dla publicznego świadectwa czci wobec Najświętszej Eucharystii urządzać, zwłaszcza w uroczystość Ciała i Krwi Chrystusa, procesję prowadzoną po drogach publicznych”³. Procesja ta winna odbywać się po Mszy świętej, podczas której konsekruje się hostię do procesji. Sam jej przebieg winien odbyć się zgodnie z przepisami liturgicznymi, zawartymi w rozdziale IV księgi *Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą*. Jeśli w danym mieście jest kilka kościołów, to wypada, by procesja wyruszyła z jednej świątyni i kierowała się do innego kościoła. Jeżeli jednak konkretne warunki i okoliczności za tym przemawiają, to wówczas może wrócić do tej świątyni, z której wyruszyła⁴.

Podczas tej procesji winno się zachować wszystkie miejscowe zwyczaje i przepisy odnośnie do samego wystroju placów, ulic, jak również kolejności uczestników procesji. Śpiewy i modlitwy należy odpowiednio dobrać i wcześniej przygotować⁵. Wskazane jest, aby w procesjach eucharystycznych uczestniczyło jak najwięcej dzieci, które danego roku przystąpiły do pierwszej Komunii świętej⁶. Przepisy liturgiczne przypominają także o tym, aby te procesje miały charakter bardzo uroczysty, stąd należy używać w nich dużo światła, kadzidła i baldachimy, pod którym idzie kapłan niosący Najświętszy Sakrament. Ważna jest tutaj rola służby liturgicznej, zwłaszcza lektorów, ministrantów, scholi, chóru parafialnego.

¹ Por. Instrukcja *Eucharisticum mysterium*, nr 59.

² Por. Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 13.

³ KPK, kan. 944, p. 1.

⁴ Por. Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 83.

⁵ Por. Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 80.

⁶ Por. tamże, 14.

Episkopat Polski w Instrukcji o Kulcie Eucharystii poza Mszą świętą przypomina o tym, iż „Należy zachować i ożywiać inne procesje eucharystyczne u nas odprawiane”¹.

KONGRESY EUCHARYSTYCZNE

Kongresy eucharystyczne są bardzo ważnym i uroczystym przejawem czci okazywanej dla Najświętszego Sakramentu. Sama idea kongresów eucharystycznych narodziła się we Francji². Pierwszy narodowy kongres miał miejsce w Lille w 1881 roku. Pierwszy zaś kongres eucharystyczny w Polsce odbył się w roku 1930 w Poznaniu³. Są one prawdziwym znakiem wiary i miłości⁴.

Instrukcja *Eucharisticum Mysterium* określa jasno cel i zadania kongresów eucharystycznych, podkreślając, że wszystko ma służyć rozwojowi kultu Eucharystii, jak również głębszego poznawania tej Tajemnicy, która jest źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego.

W przygotowaniu do Kongresu należy wziąć pod uwagę następujące sprawy: katechezę na temat Eucharystii, dostosowaną do poziomu różnych grup wiekowych, uwzględniając także ich wiedzę teologiczną na ten temat. W centrum programu Kongresu ma być celebracja Eucharystii, bardzo starannie przygotowana, z zaangażowaniem różnych środowisk i ruchów kościelnych. Należy zatroszczyć się o to, aby zorganizować wspólne modlitwy dłuższej adoracji przed wystawionym Najświętszym Sakramentem. Bardzo ważne miejsce w takim Kongresie winna zajmować uroczysta procesja z Najświętszym Sakramentem ulicami miasta z odpowiednio dobranymi śpiewami i modlitwami, uwzględniając lokalne warunki⁵. Podczas Kongresu eucharystycznego ważne miejsce zajmują nabożeństwa słowa Bożego, wykłady i konferencje, których zadaniem jest wprowadzić uczestników w głębsze rozumienie tajemnicy Eucharystii, pragnienie pełnego udziału we Mszy świętej, łącznie z Komunią świętą przyjmowaną nie tylko podczas Kongresu, ale w całym życiu⁶.

¹ Tamże, 15.

² G. M. OURY, B. ANDRY, *Les Congrès eucharistiques*, Solesmes 1980, s. 39.

³ Por. B. NADOLSKI, *Liturgika*, t. IV: *Eucharystia*, Poznań 1992, s. 301-303.

⁴ Por. Komunia święta i kult Tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą świętą, nr 85.

⁵ Por. tamże, nr 88.

⁶ Por. tamże; T. SINKA, *Liturgika*, Kraków 1994, s. 223; BOMBA, dz. cyt., s. 341.

WNIOSKI PASTORALNE

Wszystkie formy liturgicznego kultu eucharystycznego wypływają z Eucharystii, jako ze źródła i do niej też prowadzą katolików świeckich jako do właściwego celu. Pobożność eucharystyczna ma być przeniknięta uwielbieniem i dziękczynieniem Boga w Trójcy Jedynej.

Wiernym należy jasno ukazywać cele adoracji. W każdej parafii winno się urządzać adoracje Najświętszego Sakramentu trwające przez dłuższy czas, włączając w nie wiernych. Adoracje te należy odpowiednio przygotować, angażując różne grupy wiekowe i ruchy działające na terenie danej parafii.

Nabożeństwa adoracyjne z wystawieniem Najświętszego Sakramentu, urządzone w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi i przez kolejnych osiem dni, tzw. oktawę, winny być połączone z nieszporami o Najświętszym Sakramencie, zgodnie z przepisami liturgicznymi w tym względzie.

Wspólnotowa adoracja Najświętszego Sakramentu ma mieć miejsce w każdej parafii raz w miesiącu w ustalonym dniu. Wskazane jest, aby tego typu nabożeństwa odbywały się w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa, podczas odpustów parafialnych, w czwartek przed pierwszym piątkiem miesiąca jako Godzina święta, w pierwsze piątki miesiąca, w niedzielę, podczas rekolekcji, misji, triduów, zjazdów o charakterze religijnym itp¹.

Należy także pielęgnować, a tam gdzie już takiego zwyczaju nie ma, to go wskrzesić, aby odprawiać niektóre części Liturgii Godzin, zwłaszcza Jutrzni, Nieszporów, czy Godziny w ciągu dnia przed Najświętszym Sakramentem wystawionym przez dłuższy czas.

Zasadnym byłoby urządzać spotkania modlitewne dla młodzieży, połączone z adoracją Najświętszego Sakramentu. Młodzież „ma głód” tego typu spotkań. Duszpasterze, katecheci winni zachęcać dzieci i młodzież do nawiedzania Chrystusa Pana obecnego w Najświętszym Sakramencie w drodze do lub ze szkoły.

Nie można urządzać wystawień Najświętszego Sakramentu tylko w celu udzielenia błogosławieństwa. Jeżeli w niektórych parafiach zachowuje się zwyczaj wystawienia Najświętszego Sakramentu po Mszy świętej, wówczas wskazana jest przez jakiś czas adoracja.

Dobrze byłoby wprowadzić we wszystkich parafiach w pierwsze niedziele miesiąca adoracje Najświętszego Sakramentu. Adoracja taka

¹ Por. II Polski Synod Plenarny, nr 100, s. 207.

winna mieć zawsze charakter wyraźnie chrystocentryczny. Ważna jest tutaj treść adoracji, odpowiedni dobór pieśni, czytań i modlitw. Nabożeństwa z wystawieniem Najświętszego Sakramentu takie jak: różaniec, majowe należy pielęgnować i pogłębiać.

Kongresy eucharystyczne, które są szczególnym przejawem kultu Chrystusa w Najświętszym Sakramencie dobrze byłoby urządzać nie tylko w wymiarze ogólnokrajowym, ale także w ramach metropolii czy diecezji.

Pobożność eucharystyczna głęboko pojęta będzie kształtować nowy stosunek człowieka wierzącego do otaczającego go świata i będzie ważnym elementem w ożywianiu wiary i przyczyniania się do prawdziwego życia nią na co dzień.

Drohiczyn

KS. TADEUSZ SYCZEWSKI

S P R A W O Z D A N I A I W I A D O M O Ś C I

ks. Stanisław Hałas SCJ

KOMPUTEROWY PROGRAM *BIBLE WORKS* – UŻYTECZNE NARZĘDZIE DO BADAŃ BIBLIJNYCH!

Niedawno ukazała się piąta już wersja programu *Bible Works*¹. Jest to w pełni profesjonalny program komputerowy, bardzo użyteczny przede wszystkim dla biblistów, a także dla studentów, którzy posługują się oryginalnym tekstem Pisma świętego i wykorzystują go w swoich badaniach naukowych. Program umożliwia interlinearną lekturę tekstów biblijnych, jest udoskonaloną konkordancją, a także daje łatwy dostęp do wielu biblijnych słowników. Oferuje wszelkie komputerowe możliwości błyskawicznego wyszukiwania i bezpośredniego dostępu do potrzebnych danych. Jego użycie coraz bardziej się rozpowszechnia, o czym świadczy wydanie piątej już jego wersji. Osobiście nie wyobrażam już sobie powrotu do żmudnego przeszukiwania konkordancji książkowych i zalecam ten program również i studentom, którzy rozpoczynają pisanie pracy naukowej z Pisma świętego. Dłate-

¹ M. S. BUSHELL, M. D. TAN, *Bible Works 5.0*, Bigfork MT 2001.